

MUSTAQILLIK YILLARIDA O'ZBEKISTONDA OLIY TA'LIM MUASSASALARI MODDIY-TEXNIK BAZASINING TARIXIY TAKOMILLASHUVI

Asrorbek Muxtorov

Millat Umid Universiteti.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17516647>

Annotatsiya. Ushbu maqolada mustaqillik yillarida O'zbekiston Respublikasida oliy ta'lim tizimini rivojlantirish jarayonida moddiy-texnik baza bosqichma-bosqich takomillashib borishi, ta'lim muassasalarining zamonaviy infratuzilma, laboratoriya, axborot-resurs markazlari bilan jihozlanishi, shuningdek, bu jarayonning ta'lim sifati va ilmiy salohiyatga ta'siri tahlil qilinadi. Maqolada hukumat qarorlari, islohotlar va amaliy natijalar asosida oliy ta'lim muassasalari infratuzilmasining rivojlanish bosqichlari yoritiladi.

Kalit so'zlar: mustaqillik, oliy ta'lim, moddiy-texnik baza, infratuzilma, islohot, innovatsiya.

HISTORICAL IMPROVEMENT OF THE MATERIAL AND TECHNICAL BASE OF HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN UZBEKISTAN DURING THE YEARS OF INDEPENDENCE

Annotation. This article analyzes the gradual improvement of the material and technical base in the process of developing the higher education system in the Republic of Uzbekistan during the years of independence, the equipment of educational institutions with modern infrastructure, laboratories, information and resource centers, as well as the impact of this process on the quality of education and scientific potential. The article highlights the stages of development of the infrastructure of higher educational institutions based on government decisions, reforms and practical results.

Keywords: independence, higher education, material and technical base, infrastructure, reform, innovation.

ИСТОРИЧЕСКИЙ ОБЗОР СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ МАТЕРИАЛЬНО- ТЕХНИЧЕСКОЙ БАЗЫ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ УЗБЕКИСТАНА В ГОДЫ НЕЗАВИСИМОСТИ

Аннотация. В статье анализируется постепенное совершенствование материально-технической базы в процессе развития системы высшего образования Республики Узбекистан в годы независимости, оснащение учебных заведений современной инфраструктурой, лабораториями, информационно-ресурсными центрами, а также влияние этого процесса на качество образования и научный потенциал. В статье освещаются этапы развития инфраструктуры высших учебных заведений на основе государственных решений, реформ и практических результатов.

Ключевые слова: независимость, высшее образование, материально-техническая база, инфраструктура, реформа, инновации.

O'zbekiston mustaqillikka erishgan dastlabki yillardan boshlab ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, uni xalqaro talablarga moslashtirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'ldi. Oliy ta'lim muassasalari mamlakat intellektual salohiyatini shakllantirishda, ilm-fan va texnologiyalar taraqqiyotida muhim o'rin tutadi. Shu sababli mustaqillik yillarida ularning moddiy-texnik bazasini mustahkamlashga alohida e'tibor qaratildi.

1991–2000-yillar mobaynida O'zbekiston hukumati tomonidan oliy ta'lim tizimini qayta tiklash, mavjud binolarni ta'mirlash va zarur o'quv asbob-uskunalar bilan ta'minlash bo'yicha

bir qator dasturlar amalga oshirildi. Xususan, 1997-yilda qabul qilingan ta'lim to'g'risidagi qonun va 'Kadrlar tayyorlash milliy dasturi' oliy ta'lim tizimining huquqiy asosini yaratdi.

Mazkur dastur doirasida ko'plab oliy o'quv yurtlari moddiy bazasini yangilash, zamonaviy laboratoriyalar tashkil etish, kompyuter texnologiyalarini joriy etish bo'yicha chora-tadbirlar amalga oshirildi. Ushbu yillarda ta'lim tizimi uchun xorijdan yangi laboratoriya jihozlari, kompyuterlar va o'quv materiallari olib kelindi. 1990-yillarning oxiriga kelib O'zbekistondagi oliy o'quv yurtlarining aksariyati kompyuter sinflariga ega bo'ldi.

2000–2016-yillar oralig'ida mamlakatda oliy ta'lim tizimining moddiy-texnik infratuzilmasi sezilarli darajada rivojlandi. Shu davrda yirik rekonstruksiya ishlari olib borilib, yangidan qurilgan o'quv binolari, talabalar turar joylari va sport inshootlari ishga tushirildi. Ta'lim jarayoniga axborot texnologiyalarining kirib kelishi natijasida elektron kutubxonalar, virtual laboratoriyalar va multimedia markazlari faoliyat boshladi. Shuningdek, bu davrda xalqaro grantlar asosida jihozlangan ilmiy laboratoriyalar soni ortdi. Oliy o'quv yurtlarida yangi o'quv dasturlari, kredit-modul tizimi va malaka oshirish markazlari tashkil etildi. Masalan, Toshkent davlat texnika universiteti, Samarqand davlat universiteti, Toshkent axborot texnologiyalari universitetida xalqaro standartlarga mos laboratoriyalar yaratildi. Bundan tashqari, 2010-yilda 'Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini rivojlantirish dasturi' asosida barcha oliy o'quv yurtlarini internet tarmog'iga ulash choralari ko'rildi.

2017-yildan boshlab oliy ta'lim tizimi islohoti yangi bosqichga ko'tarildi. Prezident Sh.M. Mirziyoyev rahbarligida oliy ta'limni jadal rivojlantirishga qaratilgan qator farmon va qarorlar qabul qilindi. Xususan, 2017-yil 20-apreldagi 'Oliy ta'lim tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida'gi PQ-2909-son qaror oliy ta'lim muassasalarining moddiy-texnik bazasini tubdan yangilashni nazarda tutdi. Unga ko'ra, zamonaviy o'quv majmualari, ilmiy laboratoriyalar, axborot texnologiyalari markazlari, sport majmualari, yotoqxona va kampuslar qurilishi boshlandi. Natijada, so'nggi yillarda mamlakatda 100 dan ortiq yangi oliy o'quv yurtlari va filiallari tashkil etildi, qolganlari rekonstruksiya qilindi. Misol uchun, Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti, O'zbekiston davlat jismoniy tarbiya va sport universiteti hamda Andijon mashinasozlik instituti bazasida yangi o'quv binolari foydalanishga topshirildi.

2020-yildan so'ng raqamli texnologiyalarni ta'limga keng joriy etish boshlandi. Pandemiya davrida masofaviy ta'lim tizimi yo'lga qo'yildi, bu esa oliy ta'lim muassasalarining texnik bazasini yanada mustahkamlash zaruratini keltirib chiqardi. 2021-yilda 'Raqamli universitet' konsepsiyasi ishlab chiqildi va 'Smart campus' loyihalari doirasida Toshkent axborot texnologiyalari universiteti hamda Toshkent davlat iqtisodiyot universitetida zamonaviy server markazlari tashkil etildi. Bu jarayon natijasida talabalarning o'qish, ma'lumot olish va amaliyot o'tash sharoitlari keskin yaxshilandi.

Oliy ta'lim muassasalarining moddiy-texnik bazasi takomillashuvi nafaqat ta'lim sifatini, balki ilmiy-tadqiqot salohiyatini ham oshirdi. Ilmiy laboratoriyalar, texnoparklar va innovatsion markazlar sonining ko'payishi ilm-fan va ishlab chiqarish o'rtasidagi integratsiyani mustahkamladi. Masalan, Toshkent davlat texnika universitetida 'Yosh ixtirochilar markazi', Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy universitetida 'Innovatsion texnopark' faoliyati yo'lga qo'yilgan. Bunday infratuzilma ilmiy g'oyalarni amaliy mahsulotlarga aylantirish imkonini bermogda.

Shuningdek, xalqaro hamkorlik natijasida xorijiy universitetlar bilan qo'shma fakultetlar va filiallar ochilmoqda. Ularning ko'pchiligi zamonaviy o'quv laboratoriyalari, lingafon xonalari, robototexnika markazlari bilan ta'minlangan.

Masalan, Turin politexnika universiteti, Inha universiteti, Webster universiteti kabi xorijiy oliy o'quv yurtlari filiallari buning yaqqol misolidir. Ularning moddiy-texnik bazasi jahon standartlariga mos ravishda tashkil etilgan bo'lib, O'zbekiston talabalari uchun yuqori texnologik sharoit yaratib bermoqda.

Xulosa qilib aytganda, mustaqillik yillarida O'zbekiston oliy ta'lim muassasalari moddiy-texnik bazasining takomillashuvi mamlakatda zamonaviy, raqobatbardosh ta'lim tizimini shakllantirishda muhim omil bo'ldi. Bugungi kunda oliy ta'lim infratuzilmasi jahon standartlariga mos ravishda yangilanmoqda, bu esa O'zbekistonning global ta'lim makoniga integratsiyalashuviga xizmat qilmoqda. Kelgusida esa oliy ta'lim muassasalarining moddiy-texnik bazasini yanada rivojlantirish, raqamli ta'lim tizimini to'liq joriy etish va ilmiy innovatsion salohiyatni oshirish mamlakat taraqqiyoti uchun muhim ahamiyat kasb etadi.

Adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasining 'Ta'lim to'g'risida'gi Qonuni. – Toshkent, 1997.
2. O'zbekiston Respublikasining 'Kadrlar tayyorlash milliy dasturi'. – Toshkent, 1997.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ–2909-son qarori, 2017-yil 20-aprel.
4. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2021.
5. Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi hisobotlari, 2023.
6. Raqamli universitet konsepsiyasi. Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi, 2022.